

AYDIN VİLAYETİ MÜDAFAA-İ MİLLİYE CEMİYETİ VE BAZI FAALİYETLERİ

Yrd. Doç. Dr. Erol AKCAN*

Özet

I.Balkan Harbi, Osmanlı ordusunun beklenmeyen yenilgisiyle sonuçlanmıştır. Bu yenilgiden sonra iktidara gelen İttihat ve Terakki'nin yaptığı bir çağrı sonucunda Türk aydınları Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'ni kurmuştur. Kısa sürede ülke genelinde teşkilatlanan Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin en fazla faaliyet gösteren taşra teşkilatlarından birisi Aydın Vilayeti Müdafaa-i Milliye Cemiyeti olmuştur. Aydın Vilayeti Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, Balkan Harbi'nden başlayarak Birinci Dünya Harbi'nin sonuna kadar bölgede çok önemli faaliyetler icra etmiştir. Cemiyet'in savaş süresince yürütmüş olduğu bu faaliyetler sayesinde, toplumun güçsüz ve yardıma muhtaç kesimleri himaye edildiği gibi savaşın cephe gerisindeki olumsuz etkisi önlenmeye çalışılmıştır. Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin şubelerinde görev alan aydınlar ve bölge halkı, Mütareke'den sonra Yunanlılara karşı verilecek mücadele için çok önemli tecrübeler edinmiştir.

Anahtar Kelimeler: Balkan Harbi, İttihat ve Terakki, Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, Birinci Dünya Harbi, Aydın Vilayeti, Cemiyet.

Aydın Province Assembly Of National Defence And Some Actions

Abstract

First Balkan War resulted in an unexpected defeat of Ottoman army. Following this defeat, as a result of the call of power party, the Committee of Union and Progress, Turkish intellectuals established Assembly of National Defence, Aydın Province Assembly of National Defence was one of the most active province organizations of Assembly of National Defence which organized all around the country in a very short time. Aydın Province Assembly of National Defence carried out very essential actions in this region between the Balkan Wars and the First

---

* Iğdır Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslar arası İlişkiler Bölümü Siyasi Tarih Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

World War period. As a result of these actions carried out by the Committee during the war, not only the weak and helpless people were protected but also were tried to prevent the negative effects of the war behind the front lines. Intellectuals and local people who were assigned within the branches of Assembly of Defence gained a lot of experiences for the Greek struggle after the Armistice.

Key words: *Balkan War, the Committee of Union and Progress, Assembly of National Defence, First World War, Aydın Province, Assembly.*

Giri :

Bilindi i üzere, I. Balkan Harbi'nde Osmanlı ordusu beklenmeyen bir yenilgi almı tur. Bu yenilginin hemen arkasından Bab-ı Ali Baskını'nı gerçekle tiren ttihatçı subaylar, Kamil Pa a Hükümeti'ni devirerek iktidarı Mahmut evket Pa a'nın sadrazam oldu u yeni hükümete devretmi lerdir. Bu hükümet de i iminden sonra kamuoyuna dönük iki beyanname yayımlayan ttihat ve Terakki, bu beyannamelerin birincisinde Bab-ı Ali Baskını'nın hangi gerekçelerle yapıldı mı izah ederken, ikinci beyanname "vatanın tehlikede" oldu unu vurgulayarak bine yakın aydına ve özel olarak muhaliflere "Müdafaa-i Milliye" adıyla bir cemiyet kurulması için ça rıda bulunmu tur¹. ttihat ve Terakki Merkez-i Umumisi tarafından yayımlanan son beyanname, "vatanı kurtarmak için uzanacak her ele sarılaca ız, öpece iz ve vatanı kurtaraca ız. Cenab-ı Hak'tan tevfiik ve nusret isteriz." cümleleriyle son buluyordu. ttihat ve Terakki'nin bu ça rısına icabet ederek Darülfünun Konferans salonunda toplanan Türk aydınları, Müdafaa-i Milliye Cemiyeti adıyla bir cemiyetin kurulmasına karar vermi lerdir².

Bahsini etti imiz toplantıda Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin merkez te kilatı ve te kilatın yasal zemini olu turulmu tur. Bu mevzuat gere ince cemiyetin bünyesinde Maliye, r at, Sıhhiye, dare, Bedeni ve Askeri Mümaresat adı altında heyetlerin olu turulması kararla tırılmı tur. Bu heyetlerin her birisinin hangi alanlarda ne tür çalı malar yürütece i Cemiyet'in nizamnamesinde ayrıntılı bir ekilde belirlenmi tir³. Cemiyet'in merkez te kilatının kurulmasından hemen sonra ta radaki te kilatlanması

¹ Bu iki beyanname için Bkz. "Beyanname-i Milli", **Tasvir-i Efkar**, nr.646-2, (24 Ocak 1913/11 Kanun-ı Sani 1328); "Müdafaa-i Milliye. Te ebbüsat-ı Vatanperveranesi", **Tasvir-i Efkar**, nr.653, (31 Ocak 1913/ 18 Kanun-ı Sani 1328)

² Nazım H. Polat, **Müdafaa-i Milliye Cemiyeti**, Kültür Bakanlı ı Yayınları, Ankara 1990, s.22-25.

³ Cemiyetin te kilat yapısı ve heyetlerin vazifeleriyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Abdülkadir Özcan, " *Balkan ve I. Dünya Sava larında Hizmeti Geçen Bir Hayır Kurumu. Müdafaa-i Milliye Cemiyeti*", **stanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Do umunun 100. Yılında Atatürk'e Arma an**, stambul 1981, s. 273-280.

için harekete geçilmiştir. Kurulu tarihi olan 1ubat 1913 tarihinde Cemiyet'in ilk başkanlarından İrfan Ali Haydar imzasıyla bütün vilayet, sancak ve kaza belediye başkanlarına bir telgraf gönderilmiştir⁴. Bu telgrafta “*mevcudiyet ve haysiyet-i milliye*”nin büyük tehlikelere maruz olduğu, milletin yardım ve desteğine ihtiyaç duyulduğu, bunun temini için Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin kurulmasına karar verildiği ifade ediliyor ve Cemiyet'in taarruflarındaki vazifeleri şu şekilde sıralanıyordu:

- Osmanlı ordusu için gerekli malzemenin temini ve sevki.
- Halkın toplanması ve gönüllü alayların oluşturulması
- Halkın aydınlatılması ve gerekli görülen yerlerde hastaneler açılması.

Dahiliye Nezareti'nin bilgisi dahilinde yapılan bu çalışmadan sonra taarruflarında bir yandan Müdafaa-i Milliye Teşkilatı kurulurken diğer yandan cephenin ihtiyaçlarını karşılamaya dönük olarak bir çaba sarf edilmiştir. Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin merkez teşkilatının kimlerden oluştuğu ve ne tür faaliyetler yürüttüğü konusu bugüne kadar yapılan çalışmalarla bir hayli aydınlatılmıştır. Ancak Cemiyet'in taarruflarındaki teşkilat yapısı ve yürüttüğü faaliyetler üzerinde çok fazla durulmamıştır. Biz bu makalemizde, Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin Aydın Vilayeti'ndeki teşkilatlanması ve faaliyetleri üzerinde duracağız.

A- Aydın Vilayeti Müdafaa-i Milliye Teşkilatı'nın Kurulması ve Teşkilatlanması

Aydın Vilayeti'nde Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'yle ilgili ilk çalışmalar, yukarıda bahsini ettiğimiz İrfan Ali Haydar Bey'in telgrafının vilayetin merkezi olan İzmir'e ulaşmasından hemen sonra başlanmıştır. Bir yandan vakit kaybetmeksizin iane ve gönüllü toplanmaya başlanırken diğer taraftan şehrin ileri gelenleri İzmir Belediyesi'nde bir toplantı yaparak “Müdafaa-i Milliye Komisyonu”nu kurmuştur⁵. Bu toplantıda Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin bünyesinde faaliyet gösterecek olan heyetler ve heyet üyeleri belirlenmiştir. Basına yansıdığı kadarıyla Cemiyet'in İzmir merkez teşkilatında şu isimler yer almaktaydı:

a) Heyet-i Fa'ale:

Reis-i evvel: Seyit Bey

Reis-i sani: Rıza Bey

⁴ T TE Arşivi, KN.14, GN.45/1.

⁵ “*Müdafaa-i Milliye Kongresi Mukarrefatı ve Milli Taburlar Teşkilatı*”, **Ahenk**, nr. 5037, 21 Kanun-ı Sani 1328/3ubat 1913, s.2.

Azalar: Talat Bey, Müftü Efendi, Tevfik Pa a, Muammer Bey, Kapanizade Tahir Bey, Üzümcü Rıza Bey, rade Ma azası Müdürü Ziya Bey, Drama Mebusu Rıza Bey, Miralay Kazım Bey, A ar Müdür-i Sabıkı Esat Bey, Evliyazade Refik Bey, Sabık imendifer Komiseri Osman Bey, Hacı Mithat Bey, Tokadızade ekip Bey,

Katip: Dava Vekili Emin Zeki Bey

b) ane ve Levazım-ı Harbiye Heyeti

Tevfik Pa a, Evliyazade Refik Bey, Rıza Bey, Mösyö Letaif, Hacı Yasin Efendi, Mösyö Kartali, Dava Vekili Diran nami Efendi, Hacı Davut Ferguh Efendi, Nesim Levi Efendi, Barutçu Dimitraki Efendi, Hacı Osman Pa a, Ali Nazmi Bey, Hacı Hasan Pa a, Emirler Hancısı brahim Bey, Doktor Yuvatoviç Efendi, Bankerarditi Efendi, Corci Buvili Efendi, Muammer Bey, sak Morkiban Efendi, Dava Vekili smail Sıtkı Efendi, Eseyan Efendi, Tabib Bey, Abidinzade Mahmut Bey, eyh Nuri Efendi, Hafız Abdi Efendi, rade Ma azası Müdürü Ziya Bey, Ticaret Reisi Mustafa Bey, Selim Mezrahi Efendi, stinaf Ba katib-i Sabıkı brahim Efendi, Alanyalızade Mahmut Bey, Bekir Behlül Bey, Yemi çizade Sabri Bey, U akızade Sadık Bey,

c) Gönüllü Alay Heyeti

Miralay Kazım Bey, Binba ı Mütেকaidi Hayri Bey, Kaymakam Mustafa Bey, Kapanizade Tahir Bey, Keresteci brahim Bey, Tabur Katibi Mütেকaidi Kazım Efendi.

Aza Yardımcıları: Miralayzade Ali Bey, Foto rafçı Eyüp Sabri Efendi, Dava Vekili Ziya Bey, Hoca Kazım Efendi, Telgraf Müfetti i Hasan Bey, Hasan Pa a, Kömürcü Ahmet A a, Mehmet A a. Çapkın Gazetesi sahibi Sabri Bey, Hafız Ali Efendi, Debba Hacı Mehmet Efendi, Debba Bekir A a, Sabri Bey, Ali Bey, Bilador Seyyid A a, ki Çe melikte Küçük Ahmet A a, Amele Kulübü Reisi Ahmet Bey, Esnaf Kulübü Reisi Hafız brahim Efendi.

d) Hey'et-i Te vikiye

Seyit Bey, Yusuf Rıza Efendi, Dava Vekili brahim Bey, Mara lı Kamil Efendi, Ta lızade Doktor Ethem Bey, Salepçizade Müderris Nuri Efendi, Doktor Ethem Bey, Mustafa Nurullah Efendi, Hafız Ali Efendi, Köylü Gazetesi Müdürü Refet Bey, Ferit Efendi

Anadolu Heyet-i Tahriyesinde: Anıl, Mithat, Haydar Rü tü⁶ Efendiler, Ahenk Müdürü Ali Nazmi Bey, Muharriri inasi Efendi, Müstantık Hüseyin Efendi, Selim Müzrahı Efendi, Avukat Tahir Bey, eyh Bedri Efendi, Evkaf Hukuk Mü avirlerinden smail Efendi, eyh Hüseyin Efendi, Bekir Behlül Bey, Mansurizade Sait Bey, Müderris Osman Efendi, Ticaret Reisi Mustafa Bey, Hisar Cami mamı Mustafa Efendi, Hoca Ethem Efendi, Kitapçı Hafız Sabri Efendi, Kemeraltı Camii mamı (okunamadı) efendi, Bekir Selami Bey, Halil Efendi.

e) Hastaneler Heyeti

A ar Müdür-i Sabıkı Esat Bey, Çelebizade Esat Bey, Hoca Atıf Efendi, Doktor Hüsnü Bey, Doktor Ethem Bey (Hacı Hasanzade), Doktor Mustafa Bey, Doktor Ethem Bey, Doktor Ali Nurettin Bey, Doktor Nazmi Bey, Doktor ehri Bey, Eczacıba ı Ferit Bey, Eczacıba ı Esat Bey, Eczacıba ı Lavnidi Efendi, Hacı Mithat Bey, Mustafa Müdhi Efendi, Ragıp Pa azade Mehmet Ali Bey.

f) Vesait-i Nakliye Heyeti

Tireli brahim Beyzade Mustafa Bey, imendifer Komiseri Nuri Bey, Alaiyelizade Mahmut Bey, Tüccardan Tahir Beyzade Ahmet Bey, Osmanzade Rü tü Bey, Gümrük Ba müdürü Agah Bey, Moralızade Halit Bey⁷, Salepçizade Refik Bey, Tacir Halil Efendi, Telgraf Müfetti i Hasan Bey, Bahtiyar Bey, Rıza Bey, Ziyaeddin Efendi, Yatak Hancısı Hacı akir Efendi, Hacı Mithat Bey ve aza muavini olarak gümrük hamal ba larından Osman, Salih, Hacı, Mustafa, Cezair Hanı Meseciri di er Hacı Mustafa A alar.

Ba langıçta bu heyetler ve isimlerden olu an zmir Merkez ube'nin idare yapısında ve i leyi inde zaman içerisinde önemli de i iklikler ya anmı tır. Balkan Harbi'nin do urdu u ola anüstü artların ortadan kalkmasıyla beraber Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin gelece i kamuoyunda tartışma konusu oldu. Bir ara Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin yerine Müzaheret-i Milliye Cemiyeti'nin kurulması söz konusu olduysa da bu dü ünçe uygulamaya geçirilmedi⁸. Kısa bir süre sonra Avrupa'da patlak veren I. Dünya Sava ı ve ortaya çıkan yeni siyasi ve askeri artlar

⁶ Haydar Rü tü (Öktem), anılarında bu dönemdeki çalışmaları hakkında hiçbir bilgiye yer vermemiştir. Bkz. Haydar Rü tü Öktem, **Mütareke ve gal Anıları**, Haz. Zeki Arıkan, TTK, Ankara 1991, s.43-140.

⁷ Moralızade Halit Bey'in bu dönemdeki faaliyetleriyle ilgili olarak Nail Moralı'nın anılarında hiçbir bilgiye rastlayamadık. Bkz. Nail Moralı, **Mütarekede zmir Olayları**, TTK, 2. Baskı, Ankara 2009, s.1-83.

⁸ Polat, **a.g.e.**, s.115.

do rultusunda Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin idaresinde de bazı de i ikliklere gidildi. 13 A ustos 1914 tarihinde kabul edilen son nizamnamesiyle daha çok sosyal ve kültürel faaliyetlerle ilgilenen bir cemiyet görünümü kazanan Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, 17 Ekim 1914 tarihli irade-i seniyye ile Harbiye Nezareti'nin yan kurulu u haline getirilmi tir⁹. öyle ki bu irade-i seniyyede bir seferberlik halinde Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin bütün i lem ve harcamalarının ordunun ihtiyacına göre düzenlenece i ifade ediliyor ve bu i lerin sevk ve düzenine nezaret etmek üzere Cemiyet'in Heyet-i Merkeziyesine Harbiye Dairesi'nden bir memurun tayin edilece i belirtiliyordu.

Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nde geli en siyasi ve askeri artlar do rultusunda yapılan de i iklikler Aydın Vilayeti'nde de hissedildi. zmir'de bulunan kolordu ba tabibi Miralay Hüseyin Tevfik Bey ve Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nde Balkan Harbi süresince hastane ve levazım heyetlerinde bulunan üyeler arasında bir toplantı yapılarak yeni kararlar alındı¹⁰. Dokuz maddeden olu an bu kararların birinci maddesinde, umumi heyetçe be ki iden olu an bir heyet-i faalenin seçilmesi; ikinci maddesinde, bütün mahalle muhtarlarının bu heyet-i faaleye davet edilmesi; üçüncü maddesinde, muhtarlara yapacakları vazifelerle ilgili talimatnamenin verilmesi; dördüncü maddesinde, muhtarlara verilen talimatnamede yapılması istenen hususlar sıralanmı tı. Buna göre her mahallenin muhtar, imam ve ihtiyar heyeti mahallenin ileri gelenlerini münasip bir mahalde toplayarak aralarından iki ki iyi seçecek ve bu iki ki i ihtiyar heyetine dahil edilecekti. Bu ki ilerinin dahil oldu u ihtiyar heyeti, mahallenin bütün evlerini dolaarak ev sahiplerinin yardımlarına müracaat edecek ve seferberlik durumundaki ordunun hastane ba ta olmak üzere ihtiyaç duydu u malzemelerin ne kadarının ne ekilde kar ılanaca ma dair kayıt tutacaktı.

Be inci maddesinde, toplanan e yanın yeni veya eski olmasına de il kullanı lı olmasına dikkat edilmesi; altıncı maddesinde, bu e yaların mümkün mertebe yerli kuma tan veyahut dayanıklı Amerikan bezinden olması; yedinci maddesinde, muhtar ve mahalle heyetleri tarafından toplanan bu e yaların makbuz kar ılı nda bölgedeki Müdafaa-i Milliye Heyeti'ne teslim edilmesi; sekizinci maddesinde, alınan bu kararların Müdafaa-i Milliye Riyaseti'nce her tarafta halka duyurulması; dokuzuncu maddesinde, Sıhhiye Heyet-i Faalesi'ne Doktor Hüsnü, Eczacıba ı Ferit, Ragıpa azade Mehmet Ali, Anadolu Ecza ve Baharat Deposu Sahibi Ömer Lütfi Beylerin seçilmesi karar altına alındı.

⁹ B.O.A, DH.MTV.DN.35, GN.8, 53/2.

¹⁰ "Müdafaa-i Milliye Mukarrerati", **Ahenk**, 28 Temmuz 1330/10 A ustos 1914.

Görüldü ü üzere, Osmanlı ordusunun seferberlik durumuna geçmesiyle birlikte Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, ordunun ihtiyaç duyduğu her türlü malzemeyi temin edecek ekilde yeniden konumlandırılmıştır. Bir anlamda Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, ordu-millet yardımıyla ması ve kayna ması noktasında aracı müessese mevkiini almıştır. Kısa bir süre sonra Osmanlı ordusunun harbe dahil olmasıyla birlikte Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti harbin ihtiyaçlarını karşılamak, verilen vazifeleri yerine getirmek için yoğun bir çaba ve gayret içerisinde girecektir. Aydın Vilayeti'nin ve Cemiyet'in merkezi olarak İzmir, bu çaba ve gayretlerin organize edildiği ve yoğunlaştığı bir merkez haline gelecektir.

Tespit edebildiğimiz kadarıyla Birinci Dünya Savaşı patlak vermeden hemen önce Cemiyet'in merkezi olan İzmir ubesi'nin idaresinde bu isimler yer almaktaydı¹¹. 1915 yılı sonu itibarıyla aynı ubenin başında bu ahıslar bulunmaktaydı¹². 1918 yılına girerken ise bu isimler İzmir ubesini idare ediyordu¹³. Görüldü ü üzere Cemiyet'in merkez idaresindeki isimler zaman içerisinde değişmiştir. Mahmut Celal (Bayar)'ın 1915'ten itibaren Cemiyet'in merkez ubesinin idare heyetinde yer aldığı görülmektedir. Cemiyet'in merkez ubesinde kurulu amaçlarında gayrimüslim isimler yer almakla birlikte 1915 yılından itibaren bu isimlere rastlanmamaktadır. Cemiyet'in merkez idare heyetinde hiçbir zaman gayrimüslim bir ismin yer almadığı da dikkati çeken başka bir noktadır.

¹¹ Reis: Sandık Eminzade Hacı Halil Efendi

Aza: Tefik Paşa Hazretleri

Dare Müdürü: Ziya Bey

Emirler Hancısı Refik Bey, Nafia Ser Mühendisi Nadir Bey, Müessesat-ı Nafia Komiseri Ahmet Nazım Bey, Doktor Bahtiyar Bey, Caferizade Kemal Bey, Şakir Beyzade Ahmet Bey. Bkz. "Müdafaa-i Milliye Teşkilatı", **Ahenk**, 30 Nisan 1330/13 Mayıs 1914.

¹² İzmir ube-i Merkeziye Müdürü: Mehmet Bahri

Heyet-i Dare: Birinci Reis (münhal), İkinci Reis: Ahmet Hamdi

Azalar: Mahmut Celal (Bayar), Mehmet Ziya, Ahmet Muhtar, Mehmet Arif, Mehmet Refik, Ferit Eczacıbaşı.

Heyet-i Maliye: Reis Mahmut Celal (Bayar)

Azalar: Ahmet Sezai, Ferit Eczacıbaşı, Asım, Şükri. Bkz. Polat, **a.g.e.**, s.91; Yavuz Özmakas, "Müdafaa-i Milliye Cemiyeti İzmir ubesi", **Toplumsal Tarih**, S. 84, (Aralık 2000), s.37.

¹³ Heyet-i Dare Reisi : Ahmet Hamdi

Müdür: Nazım Fuat

Azalar: Cullizade Mehmet Arif, Emirlerezade Ahmet Refik, Süleyman Ferit, Ahmet Hakkı, Ahmet Muhtar.

Katib-i Mesul: Mahmut Celal

Muhasebe Müdürü: Şükri

Bkz. **Müdafaa-i Milliye Cemiyeti İzmir ube Merkezinin 1 Mart 1333 Tarihinden 28 Nisan 1333 tarihine Kadar Muamelat-ı Umumiyesini Mübeyyin Bilançodur**, Selanik Matbaası, İzmir 1334, s.15.

B- Aydın Vilayeti Müdafaa-i Milliye Cemiyeti übeleri ve dare Heyetleri

Aydın Vilayeti'ne bağlı sancak, kaza ve köylerdeki Müdafaa-i Milliye Cemiyeti übeleri ve bu übelerin başında bulunan ahısları şu şekilde tasnif edebiliriz¹⁴.

1- İzmir Sancağı ve Çevresi

Ödemiş Kazası Merkez übesi

Reis: Fahri Bey

Aza: Karancızade (okunamadı) Bey, Karagözzade Beşmeşmail, Saraç Mehmet, Uncu Mustafa, Kuleli İbrahim, Kalmercizade Salih Efendiler.

Kilisa Nahiyesi übesi

Reis: Nahiye Müdürü Muharrem Sabri.

Aza: Belediye Reisi Halil Beyzade Ahmet, Nicedeli Molla Hasan, Jandarma Kumandanı Tahsin, Selim Efendizade Abdurrahman, Hacı Mustafazade Ahmet, Alaiyeli Ali Bey ve Efendiler.

Balyanbolu Nahiyesi übesi

Reis: Müdür Rıfat

Aza: Müderris Hacı Eminzade Mehmet, Katip ve Sandık Emni Naib Hakkı, Hazım, Yolcuzade Molla Ahmet, Hacı Molla Ahmetzade Küçük Mehmet, Tüccardan Hacı Feyzizade Tahir Bey ve Efendiler.

Birgi Nahiyesi übesi

Reis: Nahiye Müdürü Şmail Hakkı

Aza: Müderrisinden Hacı Abdülkadir, Beşmeşmeşade Tevfik, Raif Azizade Hakkı, Müderrisinden Kuyucuzade Necip, Kederimcizade Hafız Tahir, Belediye Azasından Uzun Engel Ölü Pandeli Efendiler.

Bornova Nahiye Merkezi

Reis: Nahiye Müdürü Abdülatif Bey,

¹⁴ Ahenk Gazetesi'nin 19 Mart 1330/1 Nisan 1914, 20 Mart 1330/2 Nisan 1914, 21 Mart 1330/3 Nisan 1914, 23 Mart 1330/5 Nisan 1914, 31 Mart 1330/13 Nisan 1914, 8 Nisan 1330/21 Nisan 1914, 30 Nisan 1330/13 Mayıs 1914, 12 Haziran 1330/25 Haziran 1914 tarihli nüshalarında "Müdafaa-i Milliye Teşkilatı" başlığı altında verilen bu übeler ve idare heyetleri tarafımızdan o günkü mülki taksim göz önünde bulundurulmak suretiyle düzenlenmiştir.

Aza: Belediye Reisi Yanko, A ar Memuru Tevfik, E raftan Rıza, smail Hakkı, Cümali Bey ve Efendiler.

Torbali Nahiyesi

Reis: Nahiy e müdürü Mustafa Adli Bey,

Aza: Jandarma Kumandanı Ali Rıza, Belediye Reisi brahim, E raftan Hüseyin, Hacı Hüsnü, Laz Mustafa Efendiler.

Çe me Kazası Merkez ubesi

Reis: Kabadayızade Kemal

Aza: Aliçezade Hakkı, erif A azade Hafız Bahattin, Evkaf Memuru Hulusi, Münirzade Osman, Hacı Haydar Bey ve Efendiler.

Alaçatı Nahiyesi

Reis: ahinzade erif.

Aza: Yusuf Onba ızade Kadri, Hacı Hüseyinzade Ömer Be a, Seydi Be azade Hasan Efendiler.

Zeytunlar Karyesi

Reis: Küçük Hacı Mehmet A a,

Aza: Kadıovacıklı Süleyman, Hacı Arif O lu Mehmet A alar.

Kadı Ovacık Karyesi

Reis: Hafız Hüseyin.

Aza: Ali Çavuş , Mehmeto lu Ali A alar.

Seferhisar Kazası Merkez ubesi

Reis: Ca azade brahim.

Aza: Gülzade Mehmet Fahri, Çınarzade Mehmet Ali, Hafız Akif, Aza ve Sandık Emni Lukazade Hafız Yusuf, Veyselolu Mehmet.

Katip: Belediye Katibi Hasan Rütü Efendiler

Seferhisar'ın Ulamı Karyesi

Reis: Hacı Ömero lu Mustafa

Aza: Muhtar Bekir Çavuş , Göko lu Osman Efendiler.

Seferhisar'ın Merkez Karyesi

Reis Muhtar Abdullah,

Aza: Molla Halilo lu Mehmet, Mahmut A a ve Ali Mehmet A alar.

Seferhisar'ın Turgut Karyesi

Reis: Püskülsüzo lu Mehmet

Aza: Muhtar Ali A alar.

Seferhisar'ın Beyler Karyesi

Reis: Zeybeko lu Ahmet,

Aza: Muhtar Ali Dayı, Pa alıo lu Hüseyin Efendiler.

Seferhisar'ın Manastır Karyesinde

Reis: Muhtar Abdullaho lu Mehmet,

Aza: Hacı Hüseyino lu Ali Efendiler.

Seferhisar'ın psipli Karyesi

Reis:Hacı Hüseyino lu Süleyman.

Aza: Secelio lu Ali A alar.

Seferihisar'ın Ürkmez Karyesi

Reis: Kelo lu Hasano lu Mehmet.

Aza: Karacao lu Mehmet Ali A alar.

Seferihisar'ın Kuyucak Karyesinde

Reis: Tufka Mehmet,

Aza: Çakıro lu Mehmet A alar.

Seferihisar'ın Sı acak Nahiyesi

Reis: Gür Ahmeto lu Mehmet,

Aza: Hoca Ömer Lütfi, Rüsumat Memuru Ahmet Efendiler.

Seferihisar'ın hsaniye Karyesi

Reis: Alemdarzade Mehmet

Aza: Mollao lu Ömer Lütfü Efendiler.

Tire Merkez Kazası

Reis: Binba ılıktan Emekli Tevfik Bey

Aza: E raftan Külçüzade Hacı Mehmet, Belediye Reisi Hacı Niyazi, E raftan Ramiz, Sabık Nüfus Memuru Dava Vekili Remzi, Neslihan Medresesi Müderrisi Mahmut Bey ve Efendiler.

Nif (Kemalpa a) Kazası

Reis: Ziraatbank Tahsildarı Ulu Hüseyin Hüsni.

Aza: Mermicizade Ethem, Arif A a mahdumu Rıza, Kır ehirli Ramazan, Neyo lu aban Efendi ve a alar.

Kızılca-ı Bala Karyesi

Reis: Hacı Veli A azade Emin,

Aza: Maliye Tahsildarı Rıfat, Kasap Mümin, Hacı Ali A a, Mahdumu Hacı Mustafa, Hacı Hasan A azade Hafız Hüseyin Efendiler.

Armutlu Karyesi

Reis: Kadızade Hüseyin,

Aza: Sarıo lu Mustafa, Göreceli Hacı smail, Zavrakzade Hafız Hüseyin, Giritli brahim Efendiler.

Ören Karyesi

Reis: Abdullah

Aza: Hocazade Ahmet, Çömez Hacı Mehmet Ali, Hacı Davuto lu Hafız Hüseyin, Kara Hüseyin Efendiler.

Parsa Karyesi

Reis: Hafız Osman.

Aza: Maliye Tahsildarı Hacı Hilmi, Eyüp

Nuri Efendi, Mahdumu brahim, Sarıo lu Hafız Ali Efendiler.

Halilbeyli Karyesi

Reis: Zaim Çavu .

Aza: Sarılırlı Sabit, Na ıllırlı Hafız Kadri, Küçük brahim, Tokmak Alanlı Cafer Efendiler.

Çambel Karyesi

Reis: Hacı Ömer.

Aza: Seydi ehirli Hafız Mustafa

Molla Kerim, Süleyman, Hacı Ahmet Efendiler

Eksizce Karyesi

Reis: Halil brahim.

Aza: Ali, Mustafa A a mahdumu Mehmet, Kuyucaklı Kara Ali, Ni li Sarı Mustafa Efendiler.

Ulucak Karyesi

Reis: Berberzade Hafız Mehmet,

Aza: Ali Molla Bey brahim, Solako lu brahim, Kasapo lu Ali, Ali Onba ı o lu Hüseyin Efendiler.

Foçtin Kazası Merkez ubesi

Reis: Mehmet ükrü,

Aza: Vergi Katibi Tahir

Zabıta Memuru Ali, Vasilyo Minolaki, Bergamalızade Halil Efendiler.

Menemen Kazası Merkez ubesi

Reis: Belediye Reisi Hafız Mehmet Hilmi.

Aza: Müftü brahim, Müderris Hacı Hafız Mustafa, Mehmet Bahaeddin, Meclis dareden Abalızade Rıfat, Hafız Baki, E raftan Çerkez Mahmut, Keresteci Hasan, Çerkes Safer, Bizar Ali Çelebi Zade Mehmet, Dava Vekili Hüseyin Nizami, Suyolu daresi Katibi Hafız ükrü, Bizaz Hafızı, Molla Mustafa zade Celal, mam Halil, ncezade ükrü.

Karaburun Kazası Merkez ubesi

Reis: Belediye Reisi Kadı Mehmet

Aza: Murat A azade Ahmet, Halil A azade Murat Naci, Solakzade Halil, Giritli Hasan, Bozköyden Abidin, mamcı Mehmet, Bunbaktan Hacı Mehmet, Küçük Bahçeden Hasan Çavuş, Koç Ali Ahmet, Ambarsekiden brahim.

Katip: Mehmet Kamil Efendiler.

Karaburun'un Merze an Nahiyesi

Reis: Muhtarzade Mustafa

Aza: necikten Hatipzade Aziz, Kösederesinden Atalı lu Hüseyin, Eklen Hocadan Hacı Yusuf zade Mustafa, Hacılardan Semirci O lu Mehmet,

Çatalkayadan Çoban Hüseyin, Hafidi Mehmet, Karaahmeto lu Mehmet,
Katip: Hafız Mehmet Cemal Efendiler.

Seydiköy Nahiyesi

Reis: Cuma Ovası Belediye Reisi Tevfik

Aza: Cuma Ovasından Hacı Mustafazade Ömer.

Palamut Arasından Kara Mustafa, Koca Hüseyin O lu Ali, Hasebile
Karyesinden Seyyid, Kesreden Mahmut Hulusi, Hacı Mollazade Mustafa,
De irmendere'den Moralı O lu Osman A a ve Efendiler.

Bayındır Kazası Merkez ubesi

Reis: Kaymakam Mehmet Ali

Aza: Müftü Hasan uuri, Belediye Reisi Hüseyin, Hüseyin Tahsin,
Müderri Hüseyin.

Veznedar: Belediye Katibi Rıfat Bey ve Efendiler

Bergama Kaza Merkezi

Reis: Belediye Reisi Hüseyin Hilmi

Aza: Muallim-i Sabık Nuri, Büyük Pa azade Halil, Su Mütevellisi
Kadri, Hacı brahim Efendi, Dede Hüseyin, Sandık Emini: Belediye Sandık
Emini Hüseyin,

Katip: Belediye Katibi Mehmet Efendiler.

Kozak Nahiyesi Merkez ubesi

Nazır: Nahiye Müdürü Ali Rıza

Reis: Nahiye Azasından Nasuh

Aza: Molla Mahmut, Molla smail Efendiler.

Çandarlı Nahiyesi Merkez ubesi

Reis: Liman Reisi Rasim

Aza: knitarcızade Halid, Molla Ahmetzade ükrü, Süleyman, Hüseyin
Efendiler

Re adiyi Nahiyesi Merkez ubesi

Reis: E raftan Hilmi

Aza: Necati, Molla Hüseyinzade Hacı Hafız Ali

Mekteb-i ptidai Muallimi Abdurrahman Efendiler.

Ayazmend Nahiyesi Merkez ubesi

Reis: Müderris Ahmet.

Aza: smail, Sezai, Süleyman, Osman, Muharrem, Osman Efendi ve A alar.

Urla Merkez

Reis: Müftü Ahmet Refik

Aza: Belediye Reisi Osman Fahri

Mahkeme-i Bidayet azasından rfan, Meclis-i dare Azasından Alahali Hüseyin, Meclisi dare Azasından Filori Yorgaki, Meclisi dare Azasından Mihailo Mihailidi, E raftan Osman Beyzade Hasip, Vükalayı Davadan Halit Bey ve Efendiler.

Ayaslu Nahiyesi ubesi

Reis: Müdür Ali Rıza

Aza: E raftan Mercal O lu Hacı Mustafa, Belevi Karyesinden Molla brahim, Belevi Karyesinden Hacı Mahmut, Burhaniye'den Mustafa Efendi ve A alar.

2- Saruhan Sanca ı Ve Çevresi

Demirci Kazası Merkez ubesi

Reis: Hacı Müftü

Aza: Belediye Reisi eyh Hacı, Müderris Hacı Emin, Müderris Halil, Kabulzade Hacı Gani, Kömürcüzade Hacı Mehmet, Mütekaid Kola ası Mustafa, Abdurrahman A azade Hacı Mustafa, Hacı Galip

Katip: Belediye Katibi Ali Rıza Efendiler.

Salihli Kazası Merkez ubesi

Reis: Belediye Reisi Hasan Vasfi.

Aza: Mehmet Lütfi, Mehmet Nuri, Yusuf Ziya, Ahmet Halis, Ahmet Rü tü, Rüstem Hoca, akir, Süleyman A azade Bekir, Hacı Ali, Verte Koblu Mustafa, Hacı smail A azade Hüseyin, Arnavut Hacı smail A azade Hacı Mustafa Efendi ve A alar.

E me Kazası Merkez ubesi

Nazır Kaymakam, Reis-i Eytam Müdürü Hoca Mehmet

Aza: Kula Tüccarından Hüseyin, E me E rafından Hacı Hafız Hüseyin, Ziraatbank Muhasebe Memuru Rıfat, Vergi Ba katibi, Heyet-i Faale Meclis-i dare Azasından Mercanzade Hacı Ali, Elvanlar E rafından Be e, Fakıblı Kareysinden Hüseyin, E me Tüccarından Fahri, Belediye Reisi Vekili Yunus Efendiler.

Gördes Kazası Merkez ubesi

Reis: Nalbandzade Osman

Aza: Topal A azade Tevfik, Kıştırzade Hilmi, Kuran ıhlı Ahmet, Ak Efezade Hafız Hüseyin, Müftüzade Fain Biraderi Mehmet,

Katip: Kadayıfçızade Hüseyin

Sandık Emni: La ımcızade Emin Bey ve Efendiler

Borlu Nahiyesi Merkez ubesi

Reis: E raftan eyzade Ha im.

Aza: Halim, Nasuh Beylerle, Kelek Karyesinden Ali A a

Soma Kazası Merkez ubesi

Reis: Hacı Halil

Aza: Hacı brahim, Hacı Musa, Hacı Mehmet, E raftan evki, Hatip Mehmet Rıfat, Hacı Ra it, Terzi Pandeli, Hacı Manol O lu Kosti, Seyfi, Doktor Yanko,

Katip: Belediye Katibi Mehmet Tevfik.

Kırka aç Kazası Merkez ubesi

Reis: E raftan Yurtanlızade Hacı Arif

Aza: Hacı Salihzade Emin, Belediye Reisi Arif, Tüccardan Kazım, Altıparmakzade Hafız Emin, Manav Hacı brahim, Cezayirli O lu Ali, Müderris Elyaslarlızade Ahmet, E raftan Kovacık O lu Mustafa, E raftan Ni an, Tüccardan Yako, Pamuk O lu Mehmet, Memi O lu Hacı Mehmet, Jandarma Mülazimli inden Mütেকait Hasan.

Katip: Belediye Katibi Binba ızade Hilmi Bey ve Efendiler.

Gelenbe Nahiyesi:

Reis: Müdür Hilmi

Aza: Müderris Ramiz

Naib Sabık Mehmet, Mekteb-i İbtidai Muallimi Eref, Tahsildar Muharrem, Şak Beyzade Mustafa, Hüseyin Çavuş O lu Muharrem, Hacı Arnavut O lu Mustafa, Sındık O lu Mehmet, Rıdvan Efendizade Hafız evket Efendiler.

Akhisar Kazası Merkez İbresi

Reis: Meclis İdare Azasından Sındırgılızade Mehmet Bey,

Aza: Eraftan Ali İrif, Ali Nakiddin, Keresteci Mehmet, Kapanizade Ahmet, Reji Memuru Ali İrif Beyler, Meclis İdare Azasından Süleyman A a

Palamut Nahiyesi İbresi

Reis: Nahiye Müdürü Bahri

Aza ve Reis-i Sani: Eraftan Hafız Nihat, Muallim-i Evvel Hafız Mustafa, Müderris Hacı Mustafa, Mam o lu Mehmet, Yeni ehirli Zade Mehmet, Pir O lu Mustafa Bey ve Efendiler.

Selendi Nahiyesi

Reis: Halil Kamil.

Aza: Musa Pa azade Molla Sabit, Hacı Eyüp O lu Mehmet, Çakmak O lu Nurullah, Himmet Hoca, Urganzade Emin, Hacı Mehmet, Kara Mustafa O lu Nurullah, Eskin Karyesinden Kasap O lu Yusuf, Madir Karyesinden Köle O lu Molla Mustafa, Kürekçi Karyesinden Musa Be ezade Mehmet, Hur it O lu Hüseyin, Zıraman Karyesinden Gök Hacı O lu Himmet, Karabekir Karyesinden Dilekzade Mehmet, Karancık Karyesinden Karaca Emet O lu Hüsnü, Medifli Karyesinden Arif, Halil Hoca, Kızıl Keçiliden Velinin Mehmet, Molla Ahmet O lu Molla Ahmet, Sarı O lu İbrahim, Boz Molla Mustafa ve Molla Fahri, Sarı Kozan A iretinden Boz Ahmet O lu Molla Ahmet, Bala Tefen Karyesinden Çakır O lu Mehmet Efendi ve A alar

3- Aydın Sanca ı Ve Çevresi

Aydın Merkez İbresi

Reis: Hakkı Bey,

Aza: Doktor Mazhar, Mekatib-i İptidaiye Müfetti İ Kemal, Mekteb-i Sultani Ulum-ı Diniye Muallimi Esat, Feyziye* Muallimi Evveli Hüseyin Bey ve Efendiler.

Karahayt Nahiyesi

Reis: Eraftan Posacızade Mehmet

Aza: Ali A azade Mustafa, Küçük Mehmet, Hacı A azade Hafız Mustafa, Posacızade Cemal, Hacı Ahmet, Karao lan O lu Ahmet, Arnavutzade Mustafa Efendi ve A alar.

neabad Nahiyesi

Reis: Hacı Kaba Alizade Ali Rıza

Aza: Hafız Tahir, Hafız brahim, Rü tüye Muallimi Süleyman, Mütakaïd Mülazım Hüseyin, Hafız Ahmet, Hafız Mustafa Efendiler

Sobuca Nahiyesi

Reis Hacı Halil brahim, Reis-i Sani Tevfik

Aza: Necmettin, Ahmet, Hafız brahim, Ali, Mardinlizade Molla Hasan, Reji Memuru Rıza,

Katip: Abdullahzade Hafız Mustafa Efendiler.

Dolama Karyesi

Reis: Hacı smail Efendizade Mustafa

Aza: Ra it Efendizade Halil, Hacı Nuri Efendi ve Muhsin, Osman Ustazade Hafız Mehmet, Berberzade Akif, Osman Molla Ahmet, smail Beyzade Mehmet, Hoca Mustafa, Elageliden Hacı Mehmet Efendi ve A alar

Göhlisar Karyesi

Reis: Kaymakam-ı Sabık erif

Aza: Müftüzade Mustafa, Molla Halil O lu Mehmet, Kele O lu Hüseyin, Sarı Yusuf O lu Mestan, Gümrükçü O lu Mehmet, Saraçzade Eyüp, Hacı Dervi zade Cafer, brahim Çavı Bey ve Efendiler.

Söke Kazası Merkez ubesi

Reis: E raftan Çakmakzade Ahmet,

Aza: Mehmet Ali, Tütüncü Mehmet, Düyun-ı Umumiye Memuru Sabıkı Hasan, Çerkes brahim Efendiler.

Çine Kazası Merkez ubesi

Reis: cra Memur-ı Sabıkı Ali Rıza

Aza: Nüfus Memuru Sabıkı Ali

Jandarma Mülazımı Sadık.

Dava Vekili Bıçaksız Mustafa, Dava Vekili Nikolaki, Açı Ahmet, Ziver, Hancı Halil, Cerci Kadir Efendi ve A'alar

Nazilli Kazası Merkez übesi

Reis: Hezargradlı brahim Ethem,

Aza: Hacı Abdullahzade Hacı Ali, Mülkiye Terzisi Hacı eyhzade Mehmet, Bakizade Hafız Mehmet, Mollazade smail Hakkı, Bo nak brahim, Yüzba ı Kemal Efendi, Biraderi hsan, Helvacı Mevlüt Sami, A ıkzade Mustafa, Doktor Hacı Sadık,

Katip: Keresteci Ali Haydar

Veznedar: Hacı Alizade Hüseyin Avni Efendiler.

Kö k Nahiyesi

Reis: Veli Kahyazade Mehmet,

Aza: Belediye Katibi Nuri, E raftan Helvacızade Hasan, Bıçakzade Mehmet, Belediye Azasından Mehmet Efendi ve A'alar.

Kuyucak Nahiyesi übesi

Reis: Ate zade Hüseyin,

Aza: Hacı Molla Mehmet, Ortakçılı Hacı Bekir, Belediye Reisi Ali Rıza Bey ve Efendiler

Atça Nahiyesi

Reis: Nahiye Müdürü Cemil,

Aza: Tahrirat Katibi Mehmet Tevfik, Belediye Reisi Ma acızade Hafız Mehmet, E raftan Kerpi çizade Ali, Zelhavalı Raif, Jandarma Karakol Kumandanı Mehmet Ali, Jandarma Karakol Katibi Nuri Efendiler.

Sultanhisar Nahiyesi

Reis: Müderris Hasan Basri,

Aza ve Katip: Telgraf ve Posta Müdürü Ahmet Sırrı

Aza ve Sandık Emni: Belediye Reisi Molla Ahmet

Nahiye Müdürü Mehmet Emin, Mektep Müdürü brahim, zmirli Mehmet evket, Müderris Ali, Tahsildar Hafız Ali Efendiler.

4- Denizli Sanca ı Ve Çevresi

Denizli Merkez übesi

Reis-i Evvel: Nurekoblu Hacı Ali.

Reis-i Sani: Saraçzade Hacı Salih.

Aza: Küçük smailzade Mustafa, Dava Vekili Salih

Katip: Nuri

Sandık Emni: Mustafa Efendiler.

Honaz Nahiyesi

Reis: Müderris Ali.

Aza: Hacı Ahmet Ali, Emin Efendi O lu Emin, Müderris Hasan Hüseyin, Kürt Alizade Ahmet, E rifes O lu Nevdurus Efendiler.

Buldan Kazası Merkez ubesi

Reis: Belediye Reisi Hacı Rasih

Aza: Eytam Müdürü Ahmet Cemal

Mahkeme Azasından Necip, E raftan Mestanzade Hafız Ali, Hacı Arifzade Halil, Karasuluzade Cemal,

Katip: Belediye Katibi ve sandık emni Kamil Efendiler.

Güney Nahiyesi Merkez ubesi

Reis: Nahiyeye Müdürü Mehmet Murat

Aza: Müderris Eyüp, Belediye Reisi Hüseyin, Akınzade Hacı Hüseyin, Hacı Veli, Hacı Abdülkerim, Alaiyeli Süleyman, Deli Alinin Osman, Veysel Hafız, Katib: Belediye Katibi Mustafa Bey ve Efendiler.

Sarayköy Kazası Merkez ubesi

Reis: Müftü Ahmet ükrü.

Aza: Kapanizade Rıza, Müftüzade Halil, Ak Halilzade Mehmet Emin, Hacı Molla Ahmet, Helvacı Ethem, Katip: Kamil Efendiler.

Çal Kazası Merkez ubesi

Reis: Osman

Aza: E raftan Dervi A a, Hafız Necip, Hacı Mehmet A azade Hacı Hasip, Belediye Reisi Dervi ,

Katip: Süleyman Bey ve Efendiler

Baklan Nahiyesi Merkez ubesi

Reis-i Evvel: Hacı Süleymanzade Hacı Dede Hüseyin

Reis-i Sani: Abdi Beyzade Tevfik

Aza: Abdi Beyzade brahim, Sakallızade Musa, Abdülkadir Efendizade Nuri Bey ve Efendiler.

Tavas Kazası Merkez ubesi

Reis: Dava Vekili Süleyman Salim

Aza: Belediye Reisi Hasan Hüseyin, Tara zade Abdullah, Müftizade Hacı Süleyman, Firdekszade Hacı smail, Hacı Halil A azade Hacı Bekir, Kırı zade Hacı Mehmet, Kerimbeyzade Osman

Katip: Gümrükçü Ali Efendi ve A alar.

Kala-i Tavas Nahiyesi

Reis: Naib-i Sabık Hacı Sadık

Aza: Gürnerzade Hafız Hasan, Kapuçamzade Ali, Belediye Katibi Süleyman, Hacı Abdurrahmanzade Hacı Bey ve Efendiler

5- Mente e Sanca ı Ve Çevresi

Mente e Kazası Merkez ubesi

Reis: Mu la Belediye Reisi Fikri Efendi

Aza: Belediye Azasından Zorbazade Ragıp Bey, Dava Vekillerinden Bekir Sıtkı ve Sinanzade Mehmet, Mu ladan Okkazade Ali Fair, Kara Hafızzade Hacı Mehmet Ali, Hacı Yusufzade Mehmet, Hacı Kara Mustafazade Tahir, Hacı Nusuhzade Hacı Halil, Hacı Latifzade ükrü, erif Efendizade Necip, Murtazazade Hacı Ali, Sirozzade Muhsin Bey ve A alar.

Katip: Ra it Efendi.

Bozöyük Nahiyesi Merkez ubesi

Reis: Belediye Reisi Hacı Hasan

Aza: Müderris Abdizade brahim, Demircizade Molla Ahmet, Kasap Musa, Feyzullah, Menzilci O lu Osman, Abdizade Abdülfettah, Tavashlı Hafız Süleyman Efendiler.

Ula Nahiyesi

Reis: Nahiye Müdürü hsan Bey

Aza: Belediye Reisi Bekir

Hacı Salih A azade , E raftan Ali, Müderrisinden Fenarizade Hafız Mehmet Ali, Belediye Azasından Katırcıo lu Osman Bey ve Efendiler.

Milas Kazası Merkez ubES

Reis: Kaymakam Ahmet Ferit

Reis-i Sani: Belediye Reisi Mehmet Ali

Aza: Cemil Salih

Sabık Müftü Rü tü, Çabuncu Zade Mehmet, Müderrisinden Halil brahim, Katibzade Mehmet, Yani Menol, Yodaloy, Katip: Belediye Katibi Mehmet Fahri Bey ve Efendiler.

Bodrum Kazası Merkez ubesi

Reis: Müderris Yakup

Aza: Sarı A azade Ali, Salih Beyzade Mustafa, Resilo lu Halil, Karakya Hacı Muhsin, Eytam Müdürü Mehmet Efendiler.

Marmaris Kazası Merkez ubesi

Reis: Kaymakam Vekili Osman Fikri.

Reis-i Sani: Kadı Yusuf Ziya

Aza: E raftan Kamil, Tüccardan Celal, Turhan, Hüseyin Çavuş zade Halil, Hafız Salih Efendiler.

Dadye Nahiyesi Merkez ubesi

Reis-i Evvel: Belediye Reisi Emrullah,

Reis-i Sani: Rü tiye Katib-i Fahrîsi Hüseyin Galip

Aza: Kasımzade Mehmet, Hamdi, Vedadzade Mehmet, Bekiro lu Mustafa, Hayrullah Halilzade Mehmet, Hacı Halilzade Mustafa Efendiler.

Köyce iz Kazası Merkez ubesi

Reis-i Evvel: Kaymakam Halil Rıfat Bey

Reis-i Sani: Müftü Mehmet Zeki Efendi

Aza: E raftan Asım Beyzade Hamza Hayati, Tahir A azade Osman, Tüccardan Tavashlı Ali A azade Hacı Hafız Osman, Arapgirli Halil, Jandarma Takım Kumandanı Mustafa, Dördüncü Bölük Mülazım-ı Evveli şak Bey ve Efendiler.

Fethiye Kazası Merkez ubesi

Reis: E raftan ve Tüccardan Salih Zeki Bey

Aza: Çe meli brahimzade Osman, Tüccardan Kamil, Tüccardan Sabri, Rodoslu Mustafa Vicdani Bey ve Efendiler

Görüldü ü üzere, Aydın Vilayeti Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin merkez ve ta ra ubelerinde yer alan ahısların büyük ço unlu unu Türkler olu turmaktadır. Cemiyet'in bazı ubelerinde gayrimüslim isimler yer almakla birlikte, merkez ve ta ra ubelerinin tamamının ba ında Türkler bulunmaktadır.

C- Aydın Vilayeti Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin Faaliyetleri

Daha öncede ifade etti imiz üzere, Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, Birinci Balkan Harbi'nde Osmanlı ordusunun aldığı yenilgi sonrasında iktidarın yaptığı ı ça rıya katılan Türk aydınları tarafından kurulmu ve kısa süre içerisinde te kilatlanarak Balkan Harbi'nin do urdu u ihtiyaçlara cevap vermeye çalı mı tır. Balkan Harbi'nden sonra ba layan Birinci Dünya Harbi'yle birlikte Cemiyet, sava ın getirdi i ihtiyaçları kar ılayacak ekilde yeniden organize edilmi ve sava ın sonuna kadar bu do rultuda faaliyet göstermi tir. Bu durumu göz önünde bulundurarak Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin faaliyetlerini cepheye ve cephe gerisine dönük faaliyetler olarak iki ana ba lık altında ele almaya çalı aca ız.

1- Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin Cephenin İhtiyaçlarını Kar ılamaya Dönük Faaliyetleri

Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin merkez ve ta ra te kilatı Balkan Sava larından ba layarak ordunun ihtiyaç duydu u insan ve malzemenin temini yolunda yo un bir mesai harcamı tır. Cepheye gönüllü olarak katılmak isteyen askerlerin sevki, idaresi ve teçhizatının nasıl yapılaca ma dair on dokuz maddelik "Aydın Vilayeti Milli Fedai Alayı" te kilatının kurulması kararla tırıldı¹⁵. Bunun yanı sıra vilayetin genelinde ordunun ihtiyacını kar ılamak için ayni ve nakdi yardımların toplanmasına ba landı. Vilayet genelinde toplanan ayni ve nakdi yardımlarla ilgili haberler stanbul basınına yansıdı¹⁶. Örne in, Manisa halkının birer senelik vergilerini, memurların ise bir aylık maa larını verecekleri, Salihli halkının bir iki gün zarfında yüz bin kıyye saman ve yirmi bin kıyye arpa topladı ı duyuruldu. Benzer faaliyetlerin Milas, Gördes ve Söke'de yapıldı ma dair haberler basında çıkmı tır¹⁷.

¹⁵ "Müdafaa-i Milliye Kongresi Mukarreratı ve Milli Taburlar Te kilatı", **Ahenk**, nr. 5037, 21 Kanun-ı Sani 1328/3 ubat 1913, s.2

¹⁶ "Müdafaa-i Milliye", **Tasvir-i Efkâr**, nr.662, (27 Kanun-ı sani 1328/ 9 ubat 1913), s.4

¹⁷ "Müdafaa-i Milliye", **Tavir-i Efkâr**, nr.665, (30 Kanun-ı sani 1328/ 12 ubat 1913), s.3

Dahiliye Nezareti, Aydın Vilayeti'ne gönderdiği 16 Temmuz 1329/ 29 Temmuz 1913 tarihli bir telgrafla vilayet genelinde Müdafaa-i Milliye Cemiyeti tarafından toplanan paraların gönderilmesini istemiştir¹⁸. Bunun üzerine valilik, ilgili çarın Müdafaa-i Milliye Riyaseti'ne iletmiştir. Müdafaa-i Milliye Cemiyeti Riyaseti, valinin bu talebine verdiği cevapta, daha önce dört taksit halinde "on sekiz bin üç yüz kır altı lira"nın İstanbul'a gönderildiğini hatırlatmış, Cemiyet'in elindeki parayı İstanbul'a niçin gönderemeyeceğini özetle ekilde izah etmiştir: Askeri cihetten, yük arabalarının temini, donanımı, yem tedariki vb. acil ihtiyaçların karşılanması için her gün Cemiyet'e müracaat ediliyordu. Yapılan tevik ve telkinlerin sonucu olarak vilayet çevresinde ya ayan halk, zahire ve saman başta olmak üzere yardım malzemesi gönderiyor ve Cemiyet istasyonlarda biriken bu malzemeyi kıla meydanına taşıyordu. İstanbul'dan getirilen elli bine yakın çuval kadın ameleler tarafından tamir ve harara dönüştürülüyordu. Parayla çevrilen bütün bu işler para olmadığı takdirde yapılamayacak ve halkın gönderdiği malzemelerde istasyonlarda çürümek zorunda kalacaktı¹⁹. Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin bu izahı valilik makamı tarafından Dahiliye Nezareti'ne iletildiği²⁰. Dahiliye Nezareti, ilgili para konusunda ısrarcı davranması olacak ki Aydın Valisi i, Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin İzmir Osmanlı Bankası bünyesinde bulunan 12, 242 lirasının gönderildiğini bildirmişti²¹. Görüldüğü üzere, Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, Balkan Savaşları sırasında yaptığı olduğu aynı ve nakdi yardımlarla ordunun ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmıştır.

Balkan Harbi'nin yaraları tam olarak sarılmadan, Osmanlı ordusu Avrupa'da patlak veren ve kısa bir süre sonra dahil olduğu Birinci Dünya Harbi sebebiyle seferberlik durumuna geçmiştir. Daha önce de indi imiz üzere Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, seferberlik halindeki ordunun ihtiyaçlarını karşılayacak ekilde organize edilmiştir. Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti de kendisini ordunun ihtiyaçlarını karşılayacak ekilde bu yeni artılara hazırlanmıştır. Seferberlik ilanı ile birlikte bölge halkı, oluşturulan Tekalif-i Harbiye ve Müdafaa-i Milliye komisyonları aracılığıyla "vatan ve millet uğrunda fedakarlık" yapmaya çalışılmıştır²². Bu çarırdan kısa bir süre sonra başında Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin Manisa, Ödemiş, Germencik, Bayındır böveleri tarafından orduya yapılan nakdi yardımlar

¹⁸ B.O.A., DH.MTV. DN.35, GN.8/1

¹⁹ B.O.A., DH.MTV. DN.35, GN.8/2

²⁰ B.O.A., DH.MTV. DN.35, GN.8/3

²¹ B.O.A., DH.MTV. DN.35, GN.8/4

²² İnanış, "Müşabaka-yı Hamiyet", **Ahenk**, nr.5508, 5 A ustos 1330/ 18 A ustos 1914

duyuruldu²³. Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, sava boyunca ordunun ihtiyaç duyduğu yiyecek ve yiyecek maddeleri batar olmak üzere hastanelerde kullanılacak olan araç ve gereçleri halktan temin ederek orduya ulaştırmıştır. 1918 yılı başlarında düzenlenen Cemiyet'in hesap bilançosunda bahsi edilen nakdi yardımların cins ve miktarı belirtilmiştir²⁴. Bu hesaplardan hareket edilecek olursa Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti bir yıl içerisinde 1,849,837 gürük muhtelif eşya daştırmıştır. Bu bir yıllık süreçte yardım gönderen Cemiyet'in batar ubeleri arasında Nif, Salihli, Alaşehir, Garbikaraağaç, Urla, Germencik, Kırkağaç, Milas, Karacasu, Ayazmend, Nazilli, Akhisar, Bandırma, Seydiköy, Demirci, Bornova ve Torbalı batar ubeleri kaydedilmiştir²⁵. Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, yalnızca nizami ordunun değil; aynı zamanda Teşkilat-ı Mahsusada emrindeki "çeteler" in de ihtiyaçlarını karşılamıştır²⁶.

2- Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin Cephe Gerisindeki Faaliyetleri

Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, Balkan ve Birinci Dünya Harbi yıllarında cephe mücadele eden ordunun ihtiyaçlarını karşılamasının yanı sıra cephe gerisinde de farklı alanlarda faaliyetler yürütmüştür. Balkan Harbi sırasında askerlerin yeterince askeri talim ve terbiyeye almadığı açıkça gözlemlenmiştir. Bu eksikliği giderebilmek için Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin bünyesinde "Bedeni ve Askeri Mümaresat Heyeti" oluşturuldu. Heyetin amacı, vatan evlatlarının her zaman çevik ve zinde bulunmasını sağlamak; kara ve denizde askeri kabiliyetlerini geliştirecek sebep ve vasıtaları hazırlamaktır²⁷.

Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, bu amacı gerçekleştirebilmek için vilayetin merkezi İzmir'de Arap Deresi mevkiinde "son sistem bir nişan talimgâhi" nin yapılmasına öncülük etmiş ve bunun için 130 lira batarlamıştır²⁸. Birkaç ay sonra tamamlanan bu nişan talimgâhinin açılışı sırasında İzmir'de bulunan Enver ve Talat Paşaları birlikte gerçekleştirmiştir. Açılış sonrasında Enver ve Talat Paşalarının da katıldığı atış talimi yapılmıştır. Talat Paşasının mavzer tüfeği ve tabancası ile yaptığı atışları izleyenlerin

²³ "Müdafaa-i Milliye Cemiyeti İzmir Heyet-i Faalesinden", **Ahenk**, 19 Austos 1330/1 Eylül 1914.

²⁴ **Müdafaa-i Milliye Cemiyeti İzmir Batar Merkezi'nin...**, s.10.

²⁵ **Müdafaa-i Milliye Cemiyeti İzmir Batar Merkezi'nin...**, s.5.

²⁶ B.O.A., DH. FR., DN.458, GN.122./1.

²⁷ Özcan, **a.g.m.**, s.275.

²⁸ "Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin Mühim Bir Teşkilatı", **Ahenk**, (19 Mart 1330/1 Nisan 1914)

ilgisini çekmi tir²⁹. Sonraki günlerde zmir'e gelen Adana izcileri, aynı ni an talimgâhında atı talimi yapmı lardır³⁰. Cemiyet'in zmir ubesi, bedeni kabiliyetleri geli tirmeyi hedefleyen faaliyetler de yürütmü tür. Bu faaliyetler arasında "Yılmaz dman Oca ı" adıyla bir spor kulübünün açılması³¹, sportif faaliyetlerin yürütülebilece i bir sahanın yapılması³² ve ko u müsabakalarının düzenlenmesi sıralanabilir. Ahenk ba yazarı inasi Bey, bu ko uların düzenlenmesinden maksadın, cins at yeti tirmek, hayvanların ıslah ve ço almasına çalı mak ve bu suretle memleketin ordusuna ve servetine katkı yapmak oldu unu belirtmi tir³³. Cemiyet'in 1918 ba larında deposunda bulunan e ya kayıt listesinde 120 adet Usul-i dman Risalesi'nin bulunması anlamlıdır³⁴.

Birinci Dünya Harbi'nin çıkmasından hemen önce barı döneminde gerçekte en bu tür faaliyetler seferberli in ilanıyla birlikte kesintiye u ramı tır. Bu nedenle Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin bu tarihten sonraki faaliyetleri daha çok seferberli in ve sava ın ihtiyaçlarını kar ılamaya yönelik olmu tur. Cemiyet, incir ve üzüm yeti tirerek hayatlarını devam ettirmeye çalı an ve büyük ço unlu u cepheye ko an askerlerin geride bıraktıkları yardıma muhtaç ailelerinin ia elerini kar ılamaya çalı mı , bu ailelere bedava ekmek da ıtmı tir³⁵. Bunun yanı sıra Vilayet'in merkezi zmir'de ve Aydın, Denizli gibi sancak merkezlerinde 1917 yılı ba larında A evleri açılmı tır. A evlerinin yanı sıra Menemen, Ala ehir ve Nazilli'de un da ıtım mahalleri olu turulmu tur³⁶. Bu a evlerinde fakir oldu u polis ara tırmasıyla belirlenen vatanda lara, "*cemiyete pek pahalya mal olan yemeklerin beher taba ı yirmi para*" olmak üzere yemek da ıtılmı tır. Sabahları etli çorba, ö le ve ak am etli nohut, bakla, patates veya sebze yeme inin yanı sıra haftada bir kez bedava ho af da ıtılmı tir³⁷. Bir sene zarfında zmir'deki a evine 3,154,059 fukara müracaat ederek karınları doyurulmu tur³⁸.

²⁹ "Enver Pa a Hazretleri ve Harikulade stikbal Poligon Resmi Kü adı", **Ahenk**, (15 Haziran 1330/28 Haziran 1914); "Enver Pa a: zmir'deki Merasim", **Tanin**, 18 Haziran 1330, s.2

³⁰ "Adana zcileri" **Ahenk**, (24 Haziran 1330/7 Temmuz 1914)

³¹ "Yılmaz dman Oca ı", **Tanin**, (10 Haziran 1330/23 Haziran 1914), s.3

³² Özmakas, **a.g.m.**, s.36.

³³ inasi, " Tepeköy Ko usu Münasebetiyle", **Ahenk**, nr.5409(13 Nisan 1330/26 Nisan 1914.)

³⁴ **Müdafaa-i Milliye Cemiyeti zmir ube Merkezinin...**, s.13.

³⁵ **Müdafaa-i Milliye Cemiyeti zmir ube Merkezinin...**, s.5.

³⁶ " Aydın Vilayeti. A Evleri", **Ahenk**, 30 Kanun-ı sani 1332/12 ubat 1917, s.3

³⁷ "Müdafaa-i Milliye", **Anadolu**, no. 2065 /2 Eylül 1918

³⁸ **Müdafaa-i Milliye Cemiyeti zmir ube Merkezinin...**, s.3.

Savaşın getirdiği olumsuzluklardan en fazla etkilenen kuşkusuz toplumun zayıf ve güçsüz kesimleridir. Bu kesimlerin başında ise yardıma, bakıma ve desteğe muhtaç çocuklar gelir. Cemiyet'in merkezi İzmir'de bu tür çocuklar için "Öksüzler Yurdu" adıyla iki yurt açılmıştır. Bu yurtlar için Eski Musevi Hastanesi ve Eski Ana mektebi binası tahsis edilmiştir. Yurtların yanında nekahethane ve hastane de açılmıştır. Bu yurtlara 2 ila 10 yaşında olan, öncelikle anası babası olmayan, babası ehil olan kimsesiz çocuklar alınıyordu. Bunun yanında babası ehil anaları fakir olan çocuklar ile fakir ve sefalet içinde kaldıkları anlaşılan çocuklar da sahip çıkılıyordu³⁹. Toplam mevcudu 505 olan bu çocukların yiyecek ve giyecekleri sağlandı gibi iyi bir nesil olarak yetiştirmeleri için talim ve terbiyelerine de önem verililiyordu⁴⁰. Çocuklardan müsait şartlarda olanları dışarıda "muteber ve mahir" ustaların yanına verilerek kunduracılık, marangozculuk, demircilik, terzicilik gibi sanatları öğrenmelerini sağlanıyordu. Yurtların kundura ihtiyacı çocuklardan yetiştirilen ustalar vasıtasıyla temin ediliyordu⁴¹.

Cemiyet, sağlık alanında yaptığı faaliyetlerle Hilaliahmer'e yardımcı olmuştur. Salgın hastalıkların ortaya çıkmasını ve yaygınlaşmasını önlemek için Cemiyet tarafından beş hamam açıldı. Bayar'ın verdiği bilgilere göre altı ay içinde 457.370 kişi temizlendi. Bu hamamlı tren imendifer hattı üzerinde dolaştırıldı. Alsancak'ta açılan tifüs karantina istasyonunda üç ay içinde 3500 kişi tecriit edilerek ailelerinde beslendi⁴². Cemiyet'in önde gelen isimlerinden Süleyman Ferit (Eczacıbaşı), anılarında bu yöndeki çalışmalardan yıllar sonra şu şekilde bahseder: "...Hamamları, yirmi dört saat ve sabunu da parasız vererek açık tuttuk. Kim olursa olsun, her gelen geçeni, günün her saatinde zorla hamama soktuk. Bu arada garip hadiseler olmadı değil. Kadınlara ait bir hamama, zorla sokulan çarçafı birisi, erkek çıkmıştı...Sonradan anladı ki, sevgilisi şu runa zavallı o kılıkla dolaşıyor. Birinde de, Vali Rahmi Bey'i, Bornova'dan bir gece aile dostu ziyaretinden döndü şu sırada bozulan arabasından inip yaya giderken durdurmuşlardı. Rahmi Bey hamama girmekten zor kurtulmuştu."⁴³

Cemiyet'in merkez bükesi olan İzmir'de, halkın önemli geçim kaynaklarından olan bacasının korunması ve devam ettirilmesi için gerekli olan kökürt, Keçiörlü'dan getirilerek malolduğu fiyat üzerinden bacılara

³⁹ "Müdafaa-i Milliye", **Anadolu**, no. 2065 /2 Eylül 1918

⁴⁰ **Müdafaa-i Milliye Cemiyeti İzmir Şube Merkezinin...**, s.4.

⁴¹ "Müdafaa-i Milliye", **Anadolu**, no. 2065 /2 Eylül 1918

⁴² Celal Bayar, **Ben de Yazdım**, C.5, Sabah Kitapları, İstanbul 1997, s.201.

⁴³ Yaşar Aksoy, **Bir Kent, Bir İnsan. İzmir'in Son Yüzyılı, S. Ferit Eczacıbaşı'nın Yaşamı ve Anıları**, Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Vakfı Yayınları, İstanbul 1986, s.137.

da ıtılmı tır. Her türlü zorlu a ra men Cemiyet doksan yedi vagona 17.697 torba kükürt getirterek ba cılara da ıtılmı tır⁴⁴. Gümrük binası dahilinde kurulan imalathanede (Evi), ba ta ordunun olmak üzere yurtlarda kalan çocukların ihtiyaç duydu u pamuklu, gömlek, yatak, yorgan vesair imal edilmi tır⁴⁵. Sayısı otuz be i bulun bu dokuma tezgâhlarında öncelikli olarak ehit olan askerlerin kız çocukları çalı tırılmı tır. Bu sayede bu çocukların sanat ö renmeleri ve himaye edilmeleri amaçlanmı tır⁴⁶. 28 Haziran 1915'te açılması kararla tırılan imendifer Mektebi'nin masraflarını Cemiyet'in zmir ubesi üstlenmi tır⁴⁷.

Bütün bunların yanı sıra Cemiyet'in çalı maları arasında yayın etkinlikleri de olmu tur. Bu çalı malardan ilki Vereme Kar ı Müdafaa isimli bir risalenin Cemiyet tarafından bastırılarak bedava da ıtılmasıdır⁴⁸. kincisi ise Osmanlı Devleti'nin sava a girmesiyle birlikte Mehmet Esat tarafından kaleme alınan Cihad-ı Ekber isimli risaledir. zmir Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin millete hediyesi olarak sunulan 14 sayfalık bu risale zmir'de Ahenk Matbaası'nda basıldı. Kapa ında "her Müslüman okusun ve okutsun" ibaresi vardır ve ücretsizdir. Müslümanların mezhep farklılıklarını göz ardı ederek dü manlarına kar ı birlik ve beraberlik içerisinde olmalarını ö ütleleyen bir kitapçıktır⁴⁹. Cemiyet'in kısa süreli ine de olsa valili in emri ve yardımları ile kurulan "Temsil-i Vekayi-i Hahi karan Tiyatro Heyeti" ni himayesine aldı mı ancak daha sonra yayımladı ı bir bildiri ile bundan vazgeçti ini de biliyoruz⁵⁰.

3- Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin Gelir Kaynakları ve Sonu

Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin en önemli gelir kayna ı halktan topladı ı ayni ve nakdi yardımlardı. Daha önce üzerinde durdu umuz üzere Cemiyet, Balkan Harbi yıllarından ba layarak Birinci Dünya Harbi boyunca halktan ayni ve nakdi yardım talebinde bulunmu ve bu yardımları yukarıda bahsini etti imiz faaliyetler için harcamı tır. Cemiyet'e yapılan bu yardımlar zaman zaman basına yansıdı tır. Örne in Akhisar'ın Gölarmara Nahiyesi'nde toplanan 6900 guru para yardımı Nahiye Müdürü Bekir Bey tarafından zmir Müdafaa-i Milliye veznesine teslim edilmi tır⁵¹. Ayni ve nakdi yardımların yanında Cemiyet, kısa süreli ine himayesine aldı ı

⁴⁴ Müdafaa-i Milliye Cemiyeti zmir ube Merkezinin..., s.4.

⁴⁵ "Müdafaa-i Milliye", **Anadolu**, no. 2065 /2 Eylül 1918

⁴⁶ " zmir Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin Faaliyeti", **kdam**, No.7220, (18 Mart 1333/1917)

⁴⁷ Bayar, **a.g.e.**, C.5, s.93.

⁴⁸ "Müdafaa-i Milliye Te kilati", **Ahenk**, 8 Nisan 1330/21 Nisan 1914.

⁴⁹ Polat, **a.g.e.**, s.157.

⁵⁰ Özmakas, **a.g.m.**, s.36

⁵¹ **Ahenk**, 30 Kanun-ı sani 1332/12 ubat 1917, s.3.

tiyatrodan az da olsa gelir elde etmi tir. Kar ıyaka ile Urganpazarı'ndaki tiyatroda oynatılan oyundan elde edilen 667 guru un Cemiyet'in veznesine teslim edildi i basına yansıma tır⁵².

29 Temmuz 1331/11 A ustos 1915 tarihinde Aydın Valisi Rahmi Bey, Dahiliye Nezareti'ne gönderdi i bir telgrafla Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin asker ailelerinin kira ücretlerini ödemeyi tasarladı nı ancak Cemiyet'in eldeki geliriyle bunun mümkün olmadığını belirterek zmir ve çevresindeki askeri birliklerin tütün bayili inin Cemiyet'in zmir ubesine devredilmesini teklif etmi tir⁵³. Dahiliye Nezareti aynı gün verdi i cevapta söz konusu tütün bayili inin Fahri Bey'e verildi ini ve yakında da ıtma ba layaca nı bildirmi tir⁵⁴. Cemiyet'in alternatif gelir kayna ı kazanma çabası bu ekilde sonuçsuz kalmı tir.

Cemiyet'in 1918 yılı ba ındaki gelir-gider hesap bilançosunda gelir elde etti i kaynaklar arasında, nakdi yardımların yanında poligon geliri, Karantina Yazlık Sinema geliri ve Öksüzler Yurdu ianesi kaydedilmi tir. Cemiyet'in bu hesap bilançosunda bir sene zarfında 11,072,814 guru makbuz kar ılı nda harcama yaptı ı ve 1918 yılı ba ında kasasında toplam 1.496.712 guru geliri oldu u tespit edilmi tir⁵⁵. Cemiyet'in a evine zmir'de bulunan Türk irketi ve Kooperatif irketi gibi kurulu lar tarafından para yardımı yapıldı nı biliyoruz⁵⁶. Bunun yanında e raftan bu müesseselere para ve erzak yardımı yapıldı na dair haberler basına yansıma tır⁵⁷. Süleyman Ferit (Eczacıba ı), anılarında halktan toplanan yardımlarla ilgili olarak u bilgileri vermektedir: “ *Göçmenlere ve asker ailelerine sıcak yemek da ıtma için açılan “A evleri” genel hamamlar, hastalıklara kar ı durmak amacıyla kurdu umuz etüvler, öncelikle varlıklı ki ilerın yardımıyla ayakta duracaktı. Zenginlerden alınan yardım i ini de genellikle ben yürütüyordum. Kimse aya na gitmeden kolay kolay para vermiyordu. Bütün zmir'in aya na giderek, tek tek para topladım. Paralara kar ılık Hilal-i Ahmer'in makbuzlarını veriyordum. Tüm makbuz koçanları ise A evi gelir gider defteriyle birlikte Vali'ye gösteriliyordu. Bir gün cimrili iyle tanınan bir zenginın on para bile yardım etmedi ini söylediler. “Ben giderim” dedim ve o adama gittim. Tuttum kolundan, bir A evi'ne getirdim. Yoksulların yeme e nasıl hücum ettiklerini gösterdim. Adam, çıkarıp 50 altın verdi⁵⁸.”*

⁵² “Müdafaa-i Milliye Cemiyeti Heyet-i Faalesinden”, **Ahenk**, 19 Mart 1330/1 Nisan 1914.

⁵³ B.O.A.,DH. .UM., DN.89-03, GN.122/1

⁵⁴ B.O.A.,DH. .UM., DN.89-03, GN.122/1

⁵⁵ **Müdafaa-i Milliye Cemiyeti zmir ube Merkezinin...**, s.4,10.

⁵⁶ “Müdafaa-i Milliye”, **Anadolu**, no. 2065 /2 Eylül 1918.

⁵⁷ **Ahenk**, 30 Kanun-ı sani 1332/12 ubat 1917, s.3.

⁵⁸ Aksoy, **a.g.e.**, s.137.

Cemiyet'in zmir ubesinin isminin karı tı ı bir olayın da yeri gelmi ken üzerinde durmak istiyoruz. Ahenk gazetesinde Rum muhacirlerden kalan ve muhafaza edilen hayvanların zorla alınarak Müdafaa-i Milliye Cemiyeti üyeleri arasında taksim edildi ine dönük bir haber çıkması üzerine Dahiliye Nezareti, 21 Te rin-i sani 1330/4 Aralık 1914 tarihinde Aydın Valisi Rahmi Bey'den olayla ilgili bilgi istemi tir⁵⁹. Aydın Valisi Rahmi Bey, Dahiliye Nezareti'ne gönderdi i 2 ubat 1330/15 ubat 1915 tarihli cevapta olayı u ekilde anlatmı tır: “ zmir'de Ahmet namında bir muhacir Müdafaa-i Milliye Müdüriyetine müracaatla Seydiköy nahiyesi civarında güya hicret eden Rumlardan kalmı metruk bin yüz küsur koyun, keçi ve kuzu oldu u ihbar ve memurlardan bazılarının hırsını tahrik ile i fal eder. Ahmet bunlardan müzaheret görerek ve gitti i mahalde de memur ve ahaliden bazılarını kandırarak bir refiki ile esasen bir ecnebiye ait olan bu hayvanları oradaki çobandan adi bir senet mukabilinde ve fakat tehdit ile alıp ba ka mahale sevk eyler ve vilayetçe bu i e itlâ' husulünü müteakip gerek Ahmet ve rüfekası ve gerek bunların hin-i isticvabında su-i istimali tebeyyün eden Müdafaa-i Milliye'nin Müdür ve kâtibiyle köylülerden bazıları derdest ve tevkif edilmi tir. Haklarında tahkikata devam edilmekte oldu undan binneticesine göre muamele-i lazıme ifa olunaca ını ve meselenin bundan ibaret oldu u maruzdur⁶⁰.”

tihat ve Terakki'nin iktidardan dü mesiyle birlikte Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin varlı ı da tartı ılır hale gelmi tir. Zira, Hürriyet ve tilafçılar ba ta Müdafaa-i Milliye Cemiyeti olmak üzere tihat ve Terakki iktidarı zamanında kurulan bütün müesseseleri “günah keçisi” ilan edilen tihat ve Terakki'yle ili kilendiriliyor ve kapatılmasını istiyordu⁶¹. stanbul basınında mesele bu minval üzere tartı ılırken zmir basının da durum biraz daha farklıydı. Hürriyet ve tilafçı basında, Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin gereklili i ve devamı isteniyordu. Ancak, böyle bir müessese varken zmir Müdafaa-i Hukuk-ı Osmanî adıyla yeni bir cemiyetin kurulması lüzumsuz görülüyordu⁶². Bu tartı maların devam etti i sıralarda Tevfik Pa a Hükümeti 1 ubat 1919 tarihli bir kararla Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin Harbiye Nezareti'ne ba lanmasına karar vermi tir. Ancak daha sonra iktidara gelen Damat Ferit Kabinesi Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin bu ekilde devam

⁵⁹ B.O.A.,DH.MTV., DN.35, GN.8/1

⁶⁰ B.O.A.,DH.MTV., DN.35, GN.8/2.

⁶¹ Polat, **a.g.e.**,s.135-140.

⁶² Zeki Arıkan, **Mütareke ve gal Dönemi zmir Basını**, Atatürk Ara tırma Merkezi Yayını, Ankara 1989, s.191-192.

etmesini siyaseten mahzurlu görerek 1 Nisan 1919 tarihinde kapatılmasına, Cemiyet'in mallarının ise hazineye devrine karar vermiştir⁶³.

Alınan bu kararla birlikte Cemiyet'in merkez ve tara ubeleri resmen kapatılmıştır. Ancak unutulmamalıdır ki; siyasî-sosyal karaktere sahip bir cemiyetin resmen kapatılması, bu cemiyette görev alan veya destekleyen insanların varlığının da ortadan kalkması anlamına gelmeyecektir. Cemiyet'in kolektif hafızası ve sosyal varlığı toplumsal hayatta ya amaya devam edecektir. Cemiyet'in ilk ortaya çıktığı andaki artların tekrar oluşması durumunda bu insanların farklı zaman ve zeminde bir araya gelmesi zor olmayacaktır. Nitekim Mütareke'den hemen sonra kamuoyunda bir söylenti olarak dola an ve 15 Mayıs 1919'da gerçekleşen Yunanlıların İzmir'i işgal ve sonrasında yaşanan süreç, bahsini ettiğimiz bu insanların tekrar bir araya gelmesini sağlayacaktır.

İzmir'in işgalinden önce 17-20 Mart 1919 tarihinde toplanan İzmir Müdafaa-i Hukuk-ı Osmaniye Cemiyeti'nin Büyük Kongresi'ne katılan ve bu kongrenin sonrasında Cemiyet'in yönetim kuruluna seçilen ahısların arasında daha önce Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin tara ubelerinde görev yapmış insanların olması ayrıntıcı olmasa gerekir⁶⁴. İzmir'deki bu kongreye Sarayköy'den katılan ve daha sonra Sarayköy Heyet-i Milliyesi'nin başkanı olacak olan Müftü Ahmet Ökrü Bey'in Sarayköy Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin tara ubeleri başkanlığı yapmış olması önemlidir⁶⁵. Daha önce Mu la Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin üyesi olan Zorbazzade Ragıp Bey'in İzmir'deki kongreye katılan ve Mu la'nın ilk Kuva-yı Milliye Komitesi'ni kuran ahıslar arasında yer alması⁶⁶, İzmir tara ubesi idare heyeti içerisinde yer alan Mahmut Celal (Bayar)'ın Aydın Kuva-yı Milliyesi

⁶³ Polat, a.g.e.,s.144.

⁶⁴ Yönetim kuruluna seçilen isimlerden Tokadızade ekip Bey ve Kapanızade Tahir Bey, Aydın Vilayeti Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin ilk Heyet-i Faalesi'nde yer alan isimlerdendir. Yönetim Kurulu'na seçilen isimlerden Morahzade Halit, Salepçizade Hacı Mithat, Hacı Hasan Pa a, Ahenk Sahibi Ali Nazmi Bey daha önce Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin kurulu aşamasında farklı heyetlerde görev yapan isimlerdir. Cemiyetin Yönetim Kurulu'na seçilen isimler için bkz. Nurdoğan Taçalan, **Ege'de Kurtulu Savaşı Ba larken Hasan Tahsin**, Aksoy Yayıncılık, 4. Baskı, İstanbul 1998, s.142.; Tokadızade ekip Bey üzerine yapılan çalışmalarda, onun Müdafaa-i Milliye Cemiyeti bünyesindeki faaliyetlerine ilişkin hiçbir bilgiye rastlamadık. Bkz. Hüseyin Avni, **Tokadızade ekip. Hayatı, Felsefesi, Eserleri**, timat Matbaası, İzmir 1933; Sabahattin Çalan, **Tokadızade ekip**, Akademi Kitabevi, İzmir 1998; bnülemin Mahmut Kemal nal, **Son Asır Türk airleri**, Dergah Yayınları, C.4, 3. Baskı, İstanbul 1988; Abdullah Uçman, "Tokadızade ekip Bey (1871-1932)", **TDV A**, C.41, s.216-217.

⁶⁵ Veysi Akın, "**Sarayköy Heyet-i Milliyesi**" ve **Milli Mücadele'de Sarayköy**, Atatürk Ara tırma Merkezi, Ankara 2009, s.92.

⁶⁶ Ünal Türke , **Kurtulu Sava ında Mu la**, I.Baskı, Yelken Matbaası, İstanbul 1973, s.256.

içerisinde yer alması benzer örneklerdir⁶⁷. Kuşkusuz bu örnekler yapılacak ayrıntılı bir çalı mayla daha da ço altılabilecektir. Vermiş oldu umuz bu örnekler, Nazım H. Polat'ın "*Milli Mücadele'deki sivil direni örgütlerinin kökleri; amaç, yöntem ve yöneticiler bakımından Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'ne uzanır*" tezini destekler niteliktedir⁶⁸.

Sonuç

Balkan Harbi'nde alınan yenilgiyle birlikte Osmanlı Ordusunun vatani koruyamayacak durumda oldu u ortaya çıkmıştır. tihat ve Terakki'nin ça rısıyla toplanan Türk aydınları, orduya destek sa lamak amacıyla Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'ni kurmu tur. Hükümetin destekledi i ve belediye ba kanlarının öncülük etti i Cemiyet'in ta ra te kilatı kısa süre içerisinde kurulmu tur. Aydın Vilayeti Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, vilayetin merkezi zmir ba ta olmak üzere vilayete ba lı sancak, kaza, nahiye ve köylere kadar kısa sürede te kilatlandı. Cemiyet, Balkan Sava ları sırasında ordunun acil ihtiyaçlarını kar ılamak için aynî ve nakdî yardım toplamanın yanı sıra gönüllü alayları olu turdu. Balkan Harbi sonrasında Cemiyet, halkın askeri ve bedeni kabiliyetlerini geli tirmeye dönük faaliyetlerin yanında sosyal ve kültürel faaliyetlerde bulundu. I. Dünya Harbi'nin çıkmasıyla birlikte Cemiyet'in te kilatı Ordu'nun ihtiyaçlarını kar ılayacak ekilde yeniden düzenlendi. I. Dünya Sava ı devam etti i sürece Aydın Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, ordunun her türlü yiyecek ve giyecek ihtiyaçlarını halktan kar ılamaya çalı tı. Bu konuda ordu ile halk arasında aracı bir müessese rolü üstlendi. Cephenin ihtiyaçlarını kar ılanın yanında cephe gerisinde önemli sosyal faaliyetler icra etti. Toplumun yardıma ve deste e muhtaç kesimleri Cemiyet'in kurmu oldu u A evi, Öksüzler Yurdu, evi gibi müesseseleri vasıtasıyla himaye edildi.

Aydın Vilayeti Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin Balkan Harbi'nden ba layarak Birinci Dünya Harbi'nin sonlarına kadar devam ettirdi i bütün bu çalı malar sayesinde aydınlar ve halk, vatani müdafaa etme, örgütlenme ve orduya lojistik destek sa lama konularında azımsanmayacak bir tecrübe edindi. Bu tecrübe ve bilinç sayesinde ki bölge halkı Yunan tehlikesi kar ısında yeniden te kilatlanmakta ve mücadele etmekte tereddüt göstermedi. Mütareke'den sonra bölgede, hakkını ve hukukunu savunan, bu u urda Kuvâ-yı Milliye olu turan te kilatlı bir toplumun ortaya çıkmasında daha önce edinilen bilinç ve tecrübenin çok önemli bir paya sahip oldu unu dü ünüyoruz.

⁶⁷ Bayar, a.g.e., C.7, s.11.

⁶⁸ Nazım H. Polat, "*Milli Mücadele'de Sivil Direni in Kökleri: Müdafaa-i Milliye Cemiyeti (1913-1919)*", **Türkler**, C.15, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, s.635

Kaynakça

1- Ar ivler

Ba bakanlık Osmanlı Ar ivi (B.O.A)

T TE Ar ivi (Türk nkılâp Tarihi Enstitüsü Ar ivi)

2- Kitap ve Makaleler

Akın, Veysi, “**Sarayköy Heyet-i Milliyesi**” ve Milli Mücadele’de Sarayköy, Atatürk Ara tırma Merkezi, Ankara 2009, s.92.

Aksoy, Ya ar, **Bir Kent, Bir nsan. zmir’in Son Yüzyılı, S. Ferit Eczacıba ı’nın Ya amı ve Anıları**, Dr. Nejat F. Eczacıba ı Vakfı Yayınları, stanbul 1986, s.137.

Arıkan, Zeki, **Mütareke ve gal Dönemi zmir Basını**, Atatürk Ara tırma Merkezi Yayını, Ankara 1989, s.191-192.

Bayar, Celal, **Ben de Yazdım**, C.5, Sabah Kitapları, stanbul 1997, s.201.

Ça ın, Sabahattin, **Tokadizade ekip**, Akademi Kitabevi, zmir 1998.

Hüseyin Avni, **Tokadizade ekip. Hayatı, Felsefesi, Eserleri**, timat Matbaası, zmir 1933.

nal, bnülemin Mahmut Kemal, **Son Asır Türk airleri**, Dergah Yayınları, C.4, 3. Baskı, stanbul 1988.

Moralı, Nail, **Mütarekede zmir Olayları**, TTK, 2. Baskı, Ankara 2009.

Müdafaa-i Milliye Cemiyeti zmir ube Merkezinin 1 Mart 333 Tarihinden 28 ubat 333 tarihine Kadar Muamelat-ı Umumiyesini Mübeyyin Bilançodur, Selanik Matbaası, zmir 1334.

Öktem, Haydar Rü tü, **Mütareke ve gal Anıları**, Haz. Zeki Arıkan, TTK, Ankara 1991.

Özcan, Abdülkadir, “ *Balkan ve I. Dünya Sava larında Hizmeti Geçen Bir Hayır Kurumu. Müdafaa-i Milliye Cemiyeti*”, stanbul **Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Do umunun 100. Yılında Atatürk’e Arma an**, stanbul 1981.

Özmağas, Yavuz, “*Müdafaa-i Milliye Cemiyeti zmir ubesi*”, **Toplumsal Tarih**, S. 84, (Aralık 2000)

Polat, Nazım H., “*Milli Mücadele’de Sivil Direni in Kökleri: Müdafaa-i Milliye Cemiyeti (1913-1919) Türkler*”, C.15, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.

Polat, Nazım H., **Müdafaa-i Milliye Cemiyeti**, Kültür Bakanlığı ı Yayınları, Ankara 1990.

Taçalan, Nurdo an, **Ege’de Kurtulu Sava ı Ba larken Hasan Tahsin**, Aksoy Yayıncılık, 4. Baskı, stanbul 1998, s.142.

Türke , Ünal, **Kurtulu Sava rında Mu la**, I.Baskı, Yelken Matbaası, stanbul 1973.

Uçman, Abdullah “Tokadizade ekip Bey (1871-1932)”, **TDV A**, C.41, s.216-217.

3- Süreli Yayınlar

Ahenk

Anadolu

kdam

Tanin

Tasvir-i Efkar

ایڈیشن اولیٰ

تعمیراتی کمیٹی
عدد
مجلس
مجلس

ازمیر مضافہ میں تعلیمت فساد سے - یا سنگ (۱۸) کے تحت تاریخ
۱۹۰۷ء میں مذکورہ صورت سے

سویڈن کے عرصہ و اس کا جو یا سرفروست دست تعلیم اولاد ۱۷۷۷ء تا ۱۹۰۷ء میں مذکورہ مضافہ میں واقع ہے
عقبہ جو یہ ہے . مضافہ میں عاتق مبالغہ تعارف پولیس میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں
اعانتی فرائض انجام دینے اور وارڈوں کے لئے جو مضافہ میں موجود تھے ان کے لئے مضافہ میں مبالغہ سے اس کا
ایہ ایک استدلال قائم ہے . معلوم سامنے ہے کہ جو مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں
مکالمہ تجزیاتی . آری تعریف اور یہ کہ مضافہ میں مبالغہ سے اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
مذکورہ اولاد میں حیات میں کیا بری تربیت ایسے مبالغہ سے اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
و روایتی طور پر مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
کلمہ اللہ یہ ہے کہ مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
ایہ سند ہے کہ مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
تعلیم و ترقی اور مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
طریقہ میں جو اعانتی اساتذہ کو مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
میرے محبت تہہ اولاد کے لئے دست تعلیمت اور اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
حال مضافہ میں در حیات صرف نشانی ہے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
یعنی آتا ہے کہ مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
اقتیاب اولاد کے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
مستفید نظر ہے . چونکہ ایسے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
مقام مذکورہ میں مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
اعانتی مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
کوئی مبالغہ سے اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
و نہ ہی مبالغہ سے اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
دقت سے اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی
فردی مبالغہ سے اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی اس کی وجہ سے مضافہ میں داخلہ نہ ہو سکی تھی

*zmir Müdafaa-i Milliye Heyet-i Faalesi Riyaseti'nin Aydın Valili i'ne Gönderdi i
18 Temmuz 1329/1 A ustos 1913 tarihli Cemiyet'in kasasındaki paraya ihtiyacı
oldu unu, bu paranın stanbul'a gönderilmesinin uygun olmayaca unu ifade eden
belge.*

Kaynak: B.O.A., DH.MTV. DN.35, GN.8/2

EK-2

Aydın Vilayeti Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin İzmir'de Açtığı Öksüzler Yurdu'nda Kalan Talebeler Ders Esnasında.

Kaynak: Müdafaa-i Milliye Cemiyeti İzmir Şube Merkezinin 1 Mart 1333 Tarihinden 28 Şubat 1333 tarihine Kadar Muamelat-ı Umumiyesini Mübeyyin Bilançodur, Selanik Matbaası, İzmir 1334.

EK-3

Öksüzler Yurdu'nda Kalan Talebeler Yemek Yerken.

Kaynak: Müdafaa-i Milliye Cemiyeti İzmir Şube Merkezinin 1 Mart 1333 Tarihinden 28 Şubat 1333 tarihine Kadar Muamelat-ı Umumiyesini Mübeyyin Bilançodur, Selanik Matbaası, İzmir 1334.

EK-4

*Aydın Vilayeti Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'nin İzmir'de Açtığı Aile Evi'nden Yemek
Almak İçin Bekleyen Bir Grup Vatanda .*

**Kaynak: Müdafaa-i Milliye Cemiyeti İzmir Şube Merkezinin 1 Mart 1933
Tarihinden 28 Şubat 1933 tarihine Kadar Muamelat-ı Umumiyesini Mübeyyin
Bilançodur, Selanik Matbaası, İzmir 1334**

EK-5

İzmir Müdafaa-i Milliye Cemiyeti Merkez Şube üyelerinden bir grup. Altta ortada oturan Müftü Cevherizade Ahmet Hamdi(Heyet-i idare Reisi). Yukarıda en sağda Süleyman Ferit Eczacıbaşı.

Kaynak. Aksoy, **a.g.e**, s.130

